

Εθνική Πολιτική Βιβλίου¹

Διαχρονικότητα Πολιτισμού

Η συνέντευξη του υπουργού Πολιτισμού² παρά το διαρρέυσαν διάστημα, δεν φάνηκε να έχει κάποιο αντίλογο. Πράγμα που για τον «Οικονομικό» τουλάχιστον, σημαίνει ότι δεν υπήρξε. Γιατί στον «ελεύθερο» τύπο μας η λογοκρισία –κολακείας, συναλλαγής, αυταρχισμού- οργιάζει... Το θέμα όμως του πολιτισμού δεν είναι παροδικό και ο σχετικός προβληματισμός μου, πιστεύω, έχει βάση κλασική και γι' αυτό διαχρονική.

«Εθνικό είναι ό,τι αληθινό»

Η «Εθνική Πολιτική Βιβλίου» χαρακτηρίστηκε από τον υπουργό ότι «είναι συνολική, σύγχρονη, ιεραρχημένη, μ' επιπτώσεις σε εθνική κλίμακα, συντεταγμένη από Ομάδα Εργασίας».

Ο εθνικός ποιητής μας Διονύσιος Σολωμός διατύπωσε την άποψη -και έκτοτε καθιερώθηκε- ότι «το Έθνος πρέπει να μάθει να θεωρεί εθνικό ό,τι το αληθινό!».

Αλλά στο χώρο του βιβλίου είναι αλήθεια ότι κυκλοφορούν πάμπολλα μέτρια, ανόητα, ρηχά, αντιπαιδαγωγικά και αντιπνευματικά βιβλία, με κάθε δυνατή έλλειψη τέχνης λόγου και περιεχομένου! Που, όμως, έχουν πλημμυρίσει βιβλιοθήκες και βιβλιοπωλεία, πνίγοντας από κάθε άποψη τα λίγα αληθινά βιβλία. Και το φαινόμενο και πρόβλημα του ποσοτισμού δεν είναι μόνο ελληνικό.

Ο μεγάλος εχθρός της μεγάλης λογοτεχνίας είναι η μέτρια λογοτεχνία. Που μάχεται σκληρά την πρώτη με σύμμαχο την αγορά και τα μέσα ενημέρωσης. Ισμαήλ Κανταρέ³

Ανύπαρκτο το πνεύμα;

Το βιβλίο πρέπει να υπηρετεί το πνεύμα. Αλλά «πνευματικότητα σημαίνει ποιότητα», κατά τη ρήση του Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου. Για τα αληθινά, τα άξια του ονόματός τους βιβλία δε γίνεται λόγος πουθενά, ούτε υποψία συμπεραίνεται, ούτε από τη συνέντευξη, ούτε από τα πορίσματα της Ομάδας Εργασίας της «Εθνικής Πολιτικής Βιβλίου». Την εποχή που και οι μεγάλες βιβλιοθήκες της Αγγλίας και Γαλλίας αποφάσισαν να γίνουν επιλεκτικές⁴, ποιός ο λόγος σε μια χώρα όπου άνθισε κάποτε το πνεύμα, ν' αγνοείται η ποιότητα;!.. Μήπως γιατί δεν υπάρχουν κριτήρια; Δεν υπάρχει πνευματική θεμελίωση; Αλλά το αθεμελίωτο κτίσμα δεν το σαρώνει η πρώτη ισχυρή πνοή ανέμου;!

Πνίγεται μέσα στην ποσότητα;

Το βιβλίο, «στην εθνική του κλίμακα», πρόκειται να υπηρετήσει τα εθνικά μας θέματα; Ή το εθνικό θα περιορισθεί στην «κλίμακα», στο μέγεθος, στην ποσότητα; Και αυτά τα εθνικά μας θέματα αγνοούνται από τις σχετικές διακηρύξεις; Αποτελούν παρονοχίδα σε μια συνολική κ.λπ. «Εθνική Πολιτική Βιβλίου»; Όταν τα εθνικά θέματα βράζουν γύρω μας.

Τα εθνικά μας θέματα

Όταν ο διαμελισμός της Κύπρου διαιωνίζεται. Όταν τα ανθρώπινα δικαιώματα των Βορειοηπειρωτών κατάφωρα καταπατούνται, με προοπτική την εξαφάνισή τους. Όταν η Θράκη απειλείται με αλλοίωση του πληθυσμού της και διεκδίκησή της από τους προαιώνιους γείτονες, που με την ευλογία των «φίλων» μας Ευρωπαίων επιχειρούν την γενοκτονία των Κούρδων... Όταν το Πατριαρχείο και η Ορθοδοξία εμφανώς και πολλαπλά απειλούνται.

Όταν οι Σκοπιανοί έχουν στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου του Χάρβαρντ 800 βιβλία τους μόνο για το μακεδονικό! Όταν συρρικνώνεται ο πληθυσμός μας, τα σχολεία κλείνουν κατά εκατοντάδες και το δημογραφικό ανακηρύσσεται υπ' αριθμόν 1 Εθνικό θέμα. Όταν διεθνώς συρρικνώνεται η άλλοτε ανθούσα ελληνική πολιτιστική κληρονομιά. Κι όταν πανταχόθεν διαπιστώνεται η «Ανάγκη για εθνική πολιτική πολιτισμού»⁵. Όταν όλα αυτά συμβαίνουν, τότε η «Εθνική Πολιτική του Βιβλίου» του ΥΠΠΟ, αγνοεί τα προβλήματα και τις λαχτάρες του ελληνισμού και της Ορθοδοξίας;!

1. Δημιουργικός Διάλογος ΕΛΒΙ, «Οικονομικός Ταχυδρόμος» 10.10.1995

2. Συνέντευξη υπουργού ΥΠΠΟ Θάνου Μικρούτσικου, «Βήμα» - 12.6.94

3. «Βήμα», 9.1.94

4. «Καθημερινή», 1.1.1990

5. Κ. Μπέη, «Ελευθεροτυπία», 13.4.94

Αλαλούμ της ακρισίας!

Από τις πρώτες ενέργειες του υπουργού του ΥΠΠΟ ήταν να στείλει στις βιβλιοθήκες των πολιτιστικών φορέων 35.000 βιβλία, που συστηματικά, χωρίς κριτήρια –κατά τον υπουργό-, αγόραζε το ΥΠΠΟ και τα είχε αποθηκευμένα στο υπόγειο...

Γνωρίζει ο υπουργός ότι τέτοια βιβλία, που έστειλε το ΥΠΠΟ στους ομογενείς του Καναδά, ο μορφωτικός ακόλουθος της πρεσβείας μας, τα 'στειλε για πολτοποίηση για να μη ρεζιλευτεί στην ελληνική κοινότητα;!

Γνωρίζει ότι η «Ελληνική Λέσχη του Βιβλίου» από τα 80 βιβλία, που της έστειλε το ΥΠΠΟ, κράτησε «κατ' ανοχήν» μόνο τρία;! Φυσικά επακόλουθα, μια και «οι υπάλληλοι του ΥΠΠΟ είναι αδιάφοροι, αν όχι εχθρικοί για το βιβλίο», όπως διαπιστώνει ο υπουργός⁶.

Διάδοση ανοησίας και μετριότητας

Αποκεντρώνοντας ο υπουργός, τα ασήμαντα βιβλιαράκια του ΥΠΠΟ, δεν συνέβαλε κατά δύναμιν στη διάδοση της ανοησίας και μετριότητας, που τα διακρίνουν; Δεν ενίσχυσε το αλαλούμ στα ράφια, τη σύγχυση στα μυαλά, την μη αναγνωσιμότητα των Δανειστικών Βιβλιοθηκών που τα δέχτηκαν; Δεν ενεθάρρυνε την αναπαραγωγή των μέτριων βιβλίων στο μέλλον;

Αλλά δεν ενθάρρυνε και την ανευθυνότητα και επιπολαιότητα, που δεν φαίνεται βέβαια να είναι συνειδητές επιλογές του; Μήπως το σοβαρό και υπεύθυνο θα ήταν να ζητήσει ευθύνες, να καταγγείλει επωνύμως τους δράστες και -ως άσχετους!- να τους μεταθέσει σε κάποιο άλλο υπουργείο για να αποδώσουν;

Το αρχαίο ρητό: «Φοβού τους Δαναούς και δώρα φέροντες!»

Το σύγχρονο: «Φοβού τους Υπουργούς και βιβλία δωρίζοντες!»

Κριτήρια βιβλίων για μετάφραση;

Στην «Εθνική Πολιτική του Βιβλίου» προβλέπονται 80 εκατομμύρια ετησίως, για μετάφραση: 30 βιβλίων το χρόνο - 300 σε 10 χρόνια –στα γαλλικά, αγγλικά, γερμανικά. Με ποιά κριτήρια θα επιλέγονται αυτά τα 30 βιβλία ετησίως; Ποιοί επώνυμοι καθηγητές, ακαδημαϊκοί, συγγραφείς, διανοούμενοι, κριτικοί θ' αποφασίζουν;

Θα υπάρξει αιτιολογημένη πρόταση-εισήγηση ή σκοτεινή, αυθαίρετη διαδρομική απόφαση;! Θα επικρατήσει ο σολωμικός ορισμός του εθνικού ή, ως συνήθως, τα παρεϊστικά και οι σκοπιμότητες, σε ό,τι περνάει από τον κάθε κρατικό φορέα;! Το πείραμα της μετάφρασης σύγχρονης «ελληνικής λογοτεχνίας» έγινε ήδη, δεν πέτυχε και ο σχετικός προβληματισμός ούτε από μακριά ή επιφανειακά δεν αντιμετώπισε το αυτονόητο ερώτημα: Για ποιά «ελληνική» και για ποιά «λογοτεχνία» πρόκειται;!⁷

Άφθονα τα μέτρια βιβλία!

Είναι άραγε άσχετη η αποτυχία του πειράματος με τη συζήτηση «Κούρτοβικ- Αρανίτση- Σταματίου» για τη μοντέρνα, της τελευταίας 20ετίας, ανώριμη νεοελληνική λογοτεχνία μας, παράλληλη με αυτήν του ελληνικού κινηματογράφου;⁸ Ο κριτικός της λογοτεχνίας καθηγητής Απόστολος Σαχίνης πολύ πριν είχε εκφράσει την άποψη του: «Οι στόχοι της εντελώς σύγχρονης πεζογραφίας μας είναι, νομίζω, στόχοι περιορισμένοι. Θα έλεγα καιρικοί και περιστασιακοί. Οι νεότεροι πεζογράφοι μας δεν προσβλέπουν μακριά και υψηλά αλλά κοντά και χαμηλά... Κυνηγώντας πρότυπα του δυτικοευρωπαϊκού συρμού έχασαν, κατά κάποιο τρόπο, την εθνική τους ταυτότητα, αγνόησαν τον «καημό της Ρωμοσύνης». Μπορεί να δημιουργηθεί έτσι αξιόλογη αφηγηματική πεζογραφία, που θα επιβιώσει στο μέλλον και θα σχηματίσει παράδοση; Επιτρέψτε μου να αμφιβάλω...»⁹

«Οι στόχοι της εντελώς σύγχρονης πεζογραφίας μας είναι, νομίζω, στόχοι περιορισμένοι. Θα έλεγα καιρικοί και περιστασιακοί. Οι νεότεροι πεζογράφοι μας δεν προσβλέπουν μακριά και υψηλά αλλά κοντά και χαμηλά... Κυνηγώντας πρότυπα του δυτικοευρωπαϊκού συρμού έχασαν, κατά κάποιο τρόπο, την εθνική τους ταυτότητα, αγνόησαν τον «καημό της Ρωμοσύνης». Μπορεί να δημιουργηθεί έτσι αξιόλογη αφηγηματική πεζογραφία, που θα επιβιώσει στο μέλλον και θα σχηματίσει παράδοση; Επιτρέψτε μου να αμφιβάλω...»⁹

Τεχνοκρατία χωρίς έμπνευση

Η «Εθνική Πολιτική Βιβλίου» για να 'ναι τέτοια δεν μπορεί να βασιστεί και να ξεκινήσει από τις όποιες εθνικές δυνάμεις της Ελλάδας μας; Από αυτούς που θα της δώσουν πνοή κι ενθουσιασμό;!.. Οποιαδήποτε ομάδα εργασίας ειδικών τεχνοκρατών -όπου και οι γνωστοί μας, από τα έργα τους, πολιτικοί!- μπορεί να καταστρώνει σχέδια- κι αυτά αμφίβολης αξίας μέσα στην γραφειοκρατία, την ιδεοληψία και σκοπιμοθηρία όπου εκκολάπτονται- αλλά όχι και να εμπνέει και ν' ακτινοβολεί. Αντλώντας από το παρελθόν κι εισβάλλοντας στο μέλλον, ο πολιτισμός έχει κύριο χαρακτηριστικό του την επικοινωνία και άρα τον ενθουσιασμό! Χωρίς αυτόν, οι όποιες ποσοτικές εξαγγελίες, μαζί και των κομπιούτερ και των εκατομμυρίων, κανέναν θεσμό δεν εξασφαλίζουν από τη φθορά και το μαρασμό στη γένεσή του...

6. Μεσημβρινή» 26.1.94

7. «Γιατί δεν εξάγεται η ελληνική λογοτεχνία», «Βήμα», 2.4.95

8. 3000 μυθιστορήματα της τελευταίας 20ετίας στο «Νεκροταφείο μυθιστορημάτων», Ε.Αρανίτση, «Ελευθ/πία», 11.4.90, «ΝΕΑ» 12.5.90

9. «Καθημερινή», 21.8.83

Ποσοτικό κατόντημα!

Αν έχουμε λίγη μνήμη και κάποια νοημοσύνη ας αναλογιστούμε: Πόσα βιβλία -πάνω από 4.000 το χρόνο!- δεν εκδίδονται; Πόσες εκθέσεις με 20-30.000 τίτλους δεν οργανώνονται 20 χρόνια τώρα;! Πόσα δισεκατομμύρια δεν διατέθηκαν για την πατρίδα μας;!

Πόσες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις της τελευταίας 30ετίας –από το 1964 του Παπανούτσου!- δεν εξαγγέλθηκαν θριαμβευτικά;! Πόσα σχολεία μοντέρνα, άνετα, λειτουργικά δε φτιάχτηκαν;! Και, απ' την άλλη μεριά, πόσα παιδιά αγράμματα και απαίδευτα –χωρίς νόημα και χωρίς σκοπό, αδιάφορα κι εγωκεντρικά- δεν έχουμε σαν αποτέλεσμα;!

Κρίσιμα ερωτήματα

Ποιός ανησυχεί για την κουλτούρα; Πού βρίσκεται η ψυχή αυτής της χώρας; Πόσο βοηθάμε να φτιάξουμε αληθινούς Ανθρώπους, με προσωπικότητα και πόσο πασχίζουμε να φτιάξουμε εθελόδουλους, καταναλωτές, κομφορμιστές; Ποιά είναι τα όνειρα και οι αξίες που μας ενώνουν και πώς αγωνιζόμαστε να διατηρήσουμε ζωντανή την παράδοση, γονιμοποιώντας τη για μια νέα δημιουργία;!.. Και άλλα πολλά και φλέγοντα ερωτήματα θέτει ένα αξιόλογο, ανήσυχο, βιβλίο, που -αλλοίμονο!- λίγοι το θυμούνται¹⁰.

Οι βιβλιοθήκες της σύγχυσης!

«Η Ελλάδα θέλει να πεθάνει», συμπεραίνει σε ομότιτλο άρθρο του, ο Χρήστος Γιανναράς, διαπιστώνοντας «την έλλειψη σοβαρότητας και συνέπειας στις πολιτικές λειτουργίες του κράτους».

Αλλά και « την αντικατάσταση της θετικής δημιουργίας με εντυπωσιασμούς και εξωπραγματικές ευφορίες προοδευτικών παραισθησιογόνων...».¹¹

Πόσες βιβλιοθήκες θα φτιαχτούν για να διαδώσουν τη σύγχυση και την ανοησία που βασιλεύει και στο χώρο του βιβλίου!

Ποιόν σκεπτόμενο άνθρωπο ενθουσιάζουν οι εξαγγελίες, όταν ξεκομμένες από το Ζωοποιούν Πνεύμα και την πηγή του, αποπειρώνται το μέγιστο;!

βιβλίο σε δράση!

Αδριανού 3, 15451 Νέο Ψυχικό Τ.210 646 3888 - 210 646 3263 F. www.elbi.gr info@elbi.gr

10. «Για μια πολιτική της κουλτούρας», Δ. Αθανασόπουλου

11. «Καθημερινή», 19.4.95